

Υποβρύχια Ανασκαφή Ναυαγίου Αντικυθήρων

Η Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων διεξήγαγε και φέτος, για τρίτη συνεχή χρονιά, υποβρύχια ανασκαφή στον χώρο του Ναυαγίου των Αντικυθήρων. Η έρευνα διήρκεσε από τις 4 έως την 20 Σεπτεμβρίου 2017, υπό ιδιαίτερως ευνοϊκές καιρικές συνθήκες.

Κατά τη διάρκεια της έρευνας συνεχίστηκε η ανασκαφή στον θαλάσσιο χώρο, από τον οποίο προέρχονται τα σκελετικά κατάλοιπα της περσινής αποστολής, καθώς και εξαρτήματα από το ίδιο το πλοίο, όπως: τμήματα μολύβδινων σωλήνων (σεντίνες), αντίβαρα και συσσωματώματα από σιδηρά αντικείμενα. Παράλληλα, κατά τη φετινή περίοδο ανελκύστηκε πλήθος θραυσμάτων αμφορέων και άλλων αγγείων.

Επίσης ανελκύστηκαν σημαντικά ευρήματα που περιγράφονται ως ακολούθως:

- Χάλκινο τμήμα με πτυχωσεις ενδύματος, προερχόμενο από άγαλμα.
- Χάλκινο δεξί χέρι, που σώζεται από τον ώμο μέχρι τα δάκτυλα.

- Συσσωμάτωμα, που δημιουργήθηκε γύρω από κάποιο σιδερένιο αντικείμενο, το οποίο έχει πλήρως οξειδωθεί και έχει αφήσει το αποτύπωμά του. Στο ίδιο συσσωμάτωμα παρατηρήθηκαν εγκλωβισμένα φύλλα μολύβδου, όστρακα και κομμάτια ξύλου. Μέσα στο συσσωμάτωμα, όπως έδειξε η ραδιογραφία, υπάρχει και μία μεσόμφαλη μεταλλική φιάλη, το είδος μετάλλου της οποίας θα φανεί μετά την απελευθέρωσή της από τον επίπαγο.
- Ορθογώνια, πρακτικώς ακέραιη πλάκα από πολύχρωμο ερυθρωπό μάρμαρο, από επίστεψη τράπεζας με περιχέλιμα στην κυρία όψη, διαστάσεων 68 εκ. x 35 εκ., πάχους 5 εκ.
- Βρέθηκε επίσης μία ακόμα ενσφράγιστη λαβή αμφορέα, παρόμοια με δύο άλλες που είχαν βρεθεί στις παλαιότερες έρευνες.

Αξιοσημείωτο είναι ότι ανάμεσα στα χάλκινα ευρήματα συγκαταλέγεται δυσκοιδές αντικείμενο, πολύ οξειδωμένο, με τέσσερις διάτρητες αποφύσεις, πάνω στο οποίο, όπως έδειξε η ραδιογραφία, υπάρχει παράσταση ζώου, πιθανόν βοοειδούς.

Υποβρύχια έρευνα στον χώρο του Ναυαγίου των Αντικυθήρων. Η στιγμή της ανέλκυσης χάλκινου χεριού (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

Χάλκινο δισκοειδές αντικείμενο, με τέσσερις διάτρητες αποφύσεις, πάνω στο οποίο, όπως έδειξε η ραδιογραφία, υπάρχει παράσταση ζώου, πιθανόν βοοειδούς (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

Χάλκινο δεξί χέρι, που σώζεται από τον ώμο μέχρι τα δάκτυλα (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

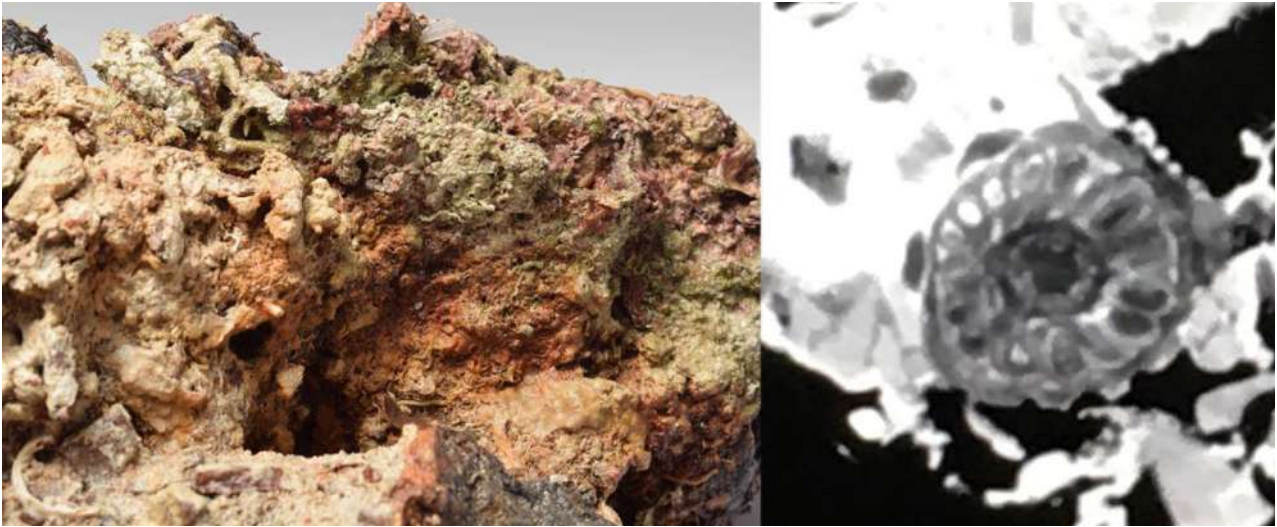

Το άκρο του χάλκινου χεριού με τα δάκτυλα. Λεπτομέρεια (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

Τέλος, ιδιαίτερα σημαντικό εύρημα αποτελεί, ξύλινο τμήμα από το ίδιο το πλοίο (κέλυφος και νομείς), το οποίο συνδυαζόμενο με τα ευρήματα του φορτίου και το σημείο εντοπισμού του, διασαφηνίζει περαιτέρω την εικόνα του γεγονότος του ναυτικού ατυχήματος, ιδιαίτερα σε συνδυασμό με τις έμμεσες πληροφορίες από την ανέλκυση των σφουγγαράδων το 1900. Περαιτέρω μικροαντικείμενα, θραύσματα κεραμικής, καρφιά από το ίδιο το

πλοίο, ελάσματα από την επιμολύβδωση του σκάφους, καθώς και αντικείμενα που μαρτυρούν την παρουσία της ομάδας Cousteau – ΥΠΠΕ το 1976, σημάνθηκαν ή ανελκύστηκαν. Από την ανασκαφή προέρχονται και αδιάγνωστα, με την αρχική οπτική επισκόπηση, αντικείμενα τα οποία θα μελετηθούν στην συνέχεια για την ταύτισή τους.

Ταυτόχρονα η ανασκαφή επεκτάθηκε σε δύο ακόμα περιοχές, όπου εντοπίστηκαν κάτω από

Συσσωμάτωμα σιδερένιου αντικειμένου, μέσα στο οποίο, όπως έδειξε η ραδιογραφία, υπάρχει μία μεσόμφαλη μεταλλική φιάλη (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

Ορθογώνια, ακέραιη πλάκα από πολύχρωμο ερυθρωπό μάρμαρο, από επίστεψη τράπεζας με περιχέλιωμα στην κυρία όψη (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

μεγάλους λίθινους όγκους, οι οποίοι κατέληξαν στο βυθό συνεπεία κάποιου ισχυρού σεισμικού γεγονότος, θραύσματα χαλκών και μαρμάρινων αγαλμάτων, τα οποία θα αποτελέσουν αντικείμενο μελλοντικής έρευνας. Η έρευνα διενεργήθηκε όπως πάντα υπό τη διεύθυνση της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων διά της Προϊσταμένης της Α. Σίμωσι, ενώ επιστημονικοί υπεύθυνοι και διεξάγοντες στο πεδίο είναι οι αρχαιολόγοι της ΕΕΑ Θ. Θεοδούλου και Δ. Κουρκουμέλης. Με την ερευνητική ομάδα συνεργάζεται ο Δρ αρχαιολόγος-τεχνολόγος Β. Foley από το Πανεπιστήμιο του Lund.

Η έρευνα αυτή του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (ΥΠΠΟΑ) τελεί υπό την αιγίδα της

Προεδρίας της Ελληνικής Δημοκρατίας και η χρηματοδότηση της έγινε από πόρους που εξασφάλισε ο Δρ Β. Foley και διέθεσε διά μέσου του Πανεπιστημίου του Lund.

Υποβρύχια έρευνα στις νότιες ακτές της Νάξου

Υποβρύχια έρευνα κατά μήκος των νοτίων ακτών της Νάξου υλοποίησε, για δεύτερη συνεχή χρονιά, η Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων σε συνεργασία με το Νορβηγικό Ινστιτούτο Αθηνών, στο πλαίσιο τριετούς συνεργατικού προγράμματος. Η έρευνα παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον αφού για πρώτη φορά διερευνάται συστηματικά ο υποθαλάσσιος χώρος της νότιας Νάξου, από το Αλυκό μέχρι τον Πάνορμο. Πρόκειται για μια απομονωμένη περιοχή ιδανική για την έρευνα λιμένων, που παραμένουν κατά κύριο λόγο αλώβητοι από τις σύγχρονες επεμβάσεις.

Βασικός στόχος του προγράμματος αποτελεί η καταγραφή και χαρτογράφηση των θέσεων αγκυροβολίας κατά τους αρχαίους και βυζαντινούς χρόνους. Η φετινή έρευνα διήρκεσε από τις 18 μέχρι 29 Σεπτεμβρίου 2017 και με βάση τα αποτελέσματα της προηγούμενης ερευνητικής περιόδου (2016), επικεντρώθηκε σε θέσεις αυξημένου ενδιαφέροντος.

Από τον όρμο του Αγ. Σώζοντος, ΝΑ του Ακρωτηρίου Μονή, ανελκύστηκαν 5 λίθινες άγκυρες και διαγνωστικά δείγματα κεραμικής, όπως αμφορέας υστεροκλασικών χρόνων, χρηστικά αγγεία κλασικής εποχής, ακέραιο τμήμα πήλινου αγωγού υστερο-ρωμαϊκών/βυζαντινών χρόνων κ.ά.,

Όρμος του Αγ. Σώζοντος Νάξου. Εντοπισμός και ανέλκυση λίθινης άγκυρας (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

Λίθινες άγκυρες που ανελκύστηκαν από τον όρμο του Αγ. Σώζοντος Νάξου (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

που υποδηλώνουν ότι το φυσικό λιμάνι χρησιμοποιούνταν από την αρχαϊκή έως τη βυζαντινή περίοδο ως αγκυροβόλιο. Στον ίδιο όρμο βρέθηκαν επίσης σιδερένιες άγκυρες και εξαρτήματα αγκυρών (στύποι). Στον όρμο Αντριάς βρέθηκαν έρματα και θραύσματα κεραμικής, που μαρτυρούν δραστηριότητα από τους ρωμαϊκούς και υστερορωμαϊκούς χρόνους. Στον όρμο Πάνορμος υπάρχουν 15 λιθοσρωροί ερμάτων, που αποδεικνύουν την φορτοεκφόρτωση των πλοίων στην περιοχή. Τα ευρήματα

της κεραμικής υποδηλώνουν τη χρήση της θέσης κατά κύριο λόγο κατά τη ρωμαϊκή και υστερορωμαϊκή περίοδο. Στην Τουρκοσπηλιά δυτικά του Ακρωτηρίου Πάνορμος διαπιστώθηκε μια νέα θέση με πλούσια συγκέντρωση κεραμικής. Τα αντικείμενα που ανελκύστηκαν (κυρίως αμφορείς) χρονολογούνται από τον 1ο αι. π.Χ. μέχρι τα υστερορωμαϊκά και τα βυζαντινά χρόνια.

Το ερευνητικό πρόγραμμα θα δώσει νέα στοιχεία σχετικά με το πώς οι απομακρυσμένες

περιοχές χωρίς προφανείς παράκτιες εγκαταστάσεις συνδέονταν με τη θάλασσα και κατά προέκταση με το Μεσογειακό κόσμο. Μπορεί να δώσει νέες πληροφορίες σχετικά με άγνωστες παραθαλάσσιες θέσεις, που χρησιμοποιούνταν σαν σύνδεσμοι μεταξύ των οικισμών της ενδοχώρας του νησιού και της θάλασσας. Από τη μελέτη θα προκύψει αν αυτά τα φυσικά λιμάνια χρησιμοποιούνταν μόνο από συγκεκριμένα οικιστικά κέντρα σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους ή αν παρέμεναν ανεπηρέαστα από τις αλλαγές της κατοίκησης στους οικισμούς της ενδοχώρας.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε υπό τη Διεύθυνση της Προϊσταμένης της Ε.Ε.Α. Δρ Αγγελικής Σίμωσι, ενώ επιστημονικά υπεύθυνη και διεξάγουσα στο πεδίο ήταν η καταδύομενη αρχιτέκτονας μηχανικός Αικατερίνη Ταγωνίδου. Από την πλευρά των Νορβηγών διευθυντής της έρευνας ήταν ο αρχαιολόγος Dr Sven Ahrens, Επιμελητής του Ναυτικού Μουσείου του Όσλο. Βοήθεια και υποδείξεις προσέφεραν κατά τη διεξαγωγή της έρευνας οι Μανώλης και Γιάννης Μπαρδάνης.

Τα αποτελέσματα της φετινής ερευνητικής περιόδου στο αρχαίο λιμάνι του Λεχαιού

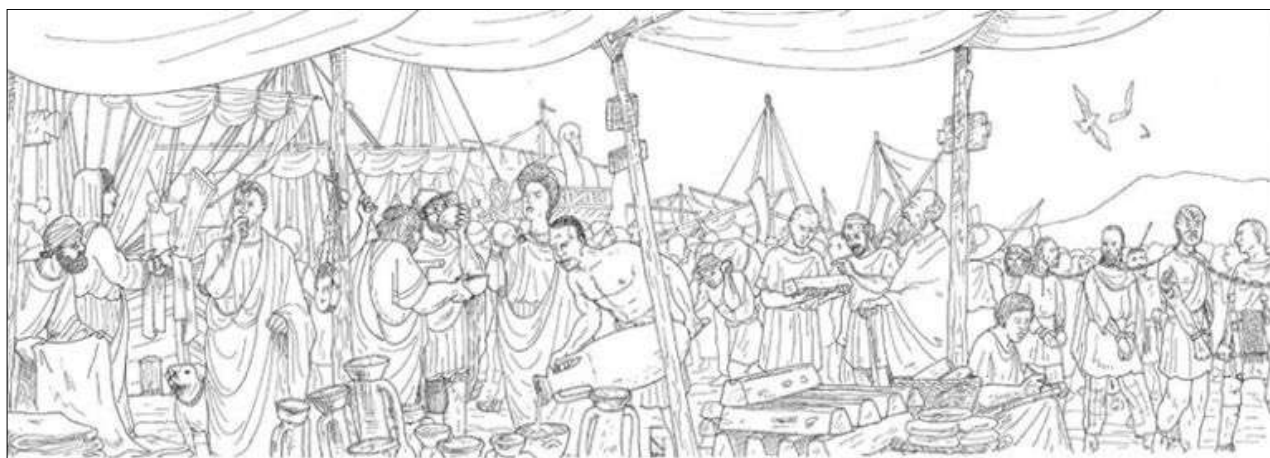
Για πέμπτη χρονιά συνεχίστηκαν οι έρευνες στο αρχαίο λιμάνι του Λεχαιού από το Lechaion Harbour Project. Κατά την περίοδο Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2017 πραγματοποιήθηκαν ανασκαφικές εργασίες και ψηφιακές αποτυπώσεις στα κατάλοιπα των δύο μολών του εξωτερικού λιμένα (L-M1 και L-M2). Διεξήχθη επίσης για πρώτη φορά λεπτομερής επιφανειακός καθαρισμός και ανασκαφή στα κατάλοιπα του κτιρίου που δεσπόζει στο κέντρο της Λιμενολεκάνης 3 (Harbour Basin 3).

Η θέση του αρχαίου λιμένα του Λέχαιου (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

Το Lechaion Harbour Project αποτελεί μια συνεργασία της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων, και του Ινστιτούτου της Δανίας στην Αθήνα με σκοπό τη μελέτη και ανάδειξη του αρχαίου λιμένα της Κορίνθου στο Λέχαιο. Το λιμάνι διαδραμάτισε κομβικό ρόλο στη μακρά ιστορική εξέλιξη της πόλης της αρχαίας Κορίνθου. Ευρισκόμενο σε απόσταση περίπου 3 χιλιομέτρων από την αρχαία πόλη αλλά και στραμμένο προς τη δύση, αποτέλεσε αναμφισβήτητο το σημαντικότερο μέσο ανάπτυξης κατά τις διαφορετικές περιόδους ακμής της Κορίνθου. Το 146 π.Χ. υπέστη σοβαρές καταστροφές από τον Ρωμαίο στρατηγό Μόμμιο, σύντομα όμως επανέκαμψε και από το 44 π.Χ. στο πλαίσιο της επανίδρυσης της Κορίνθου ως Colonia Laus Iulia Corinthiensis χρησιμοποιήθηκε και πάλι ως λιμάνι.

Οι έρευνες διεξάγονται υπό τη διεύθυνση της ΕΕΑ δια του Δρος Δ. Κουρκουμέλη (Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων) και του Δρος Β. Λονέν

Αναπαράσταση καθημερινής σκηνής στο αρχαίο λιμάνι του Λέχαιου (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

(SAXO-Institute, University of Copenhagen) και χρηματοδοτούνται από το Augustinus Foundation και το Ίδρυμα Carlsberg. Τα σημαντικότερα αποτελέσματα της φετινής ερευνητικής περιόδου είναι τα ακόλουθα:

Εσωτερικός Λιμένας: Διεξήχθη ανασκαφική τομή ανατολικά της μνημειακής κατασκευής που βρίσκεται στο μέσον της Λιμενολεκάνης 3 (Harbour Basin 3). Το κτήριο έχει διαστάσεις 9μx9μ, αποτελείται από ορθογώνιους δόμους που φέρουν ίχνη τώρων και σώζεται σε ύψος τεσσάρων δόμων. Κατά την ανασκαφή εντοπίστηκαν κεραμικά και άλλα ευρήματα που χρονολογούνται από τον 1ο έως τον 6ο αιώνα μ.Χ. Βρέθηκαν επίσης οργανικά κατάλοιπα και τμήματα ειργασμένου ξύλου τα οποία διατηρούνται σε εξαιρετική κατάσταση, γεγονός που οφείλεται στις ανοξικές συνθήκες του πυθμένα της λιμενολεκάνης. Μέσω της ανάλυσης του περιβαλλοντικού DNA των οργανικών καταλοίπων θα είναι εφικτή η ανασύσταση της χλωρίδας και της πανίδας της περιοχής του Λεχαίου κατά τις διάφορες φάσεις της αρχαιότητας. Αντίστοιχα ευρήματα αναμένονται και στο μέλλον στην περιοχή της Λιμενολεκάνης 3 (Harbour Basin 3). Αν και η χρήση του παραμένει προς το παρόν αδιευκρί-

Ευρήματα από τον εσωτερικό λιμένα - Λιμενολεκάνη 3 (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

Εσωτερικός Λιμένας Λεχαίου. Λείψανα της μνημειακής κατασκευής που βρίσκεται στο μέσον της Λιμενολεκάνης 3 (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

νιστη, οι αποσπασμένοι δόμοι που εντοπίστηκαν στην τομή σε συνδυασμό με τα ευρήματα υποδεικνύουν πως το κτήριο πιθανώς καταστράφηκε από σεισμό μεταξύ του 50-125 μ.Χ. και υπέστη επιπλέον φθορές κατά τον σεισμό του 6ου αιώνα μ.Χ.

Εξωτερικός λιμένας: Διεξήχθησαν ανασκαφικές τομές ανατολικά του Μόλου 1 (L-M1) και δυτικά του Μόλου 2 (L-M2). Σκοπός των ανασκαφών ήταν να αποκαλυφθούν οι θεμελιώσεις των μολών και να αποτυπωθούν λεπτομερώς τα κατάλοιπα τους. Οι μόλοι σώζονται σε ύψος 4 δόμων και είναι κατασκευασμένοι βαθμιδωτά. Συγκεκριμένα, ο Μόλος 2 L-M2 φαίνεται να εδράζεται πάνω σε ένα στρώμα από βότσαλα τα οποία έχουν τοποθετηθεί πάνω στον αμμώδη πυθμένα σε βάθος περίπου 3.5μ από τη σημερινή επιφάνεια της θάλασσας. Ο Μόλος 1 (L-M1) έχει αποκαλυφθεί σε μήκος 45 μέτρων και πλάτος περίπου 18 μέτρων. Σώζεται σε ύψος 4 μέτρων και είναι κατασκευασμένος από μεγάλους δόμους διαστάσεων 2.5x0.9x0.8 μέτρων. Επί του Μόλου 1 (L-M1) εντοπίστηκαν και αποτυπώθηκαν κατάλοιπα κτίσματος τετράγωνης κάτοψης διαστάσεων περίπου 12μx12μ που πιθανώς

Ο Μόλος 2 L-M2 του εσωτερικού λιμένα του Λεχαιού (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

Εξωτερικός λιμένας Λεχαιού (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

Ο Μόλος 1 (L-M1) του λιμένα του Λεχαίου είναι κατασκευασμένος από μεγάλους δόμους διαστάσεων (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

αποτελούν κατάλοιπα θεμελίωσης άλλου κτιρίου (πιθανώς οχυρωματικός πύργος ή φάρος).

Παράλληλα, διεξήχθησαν εκτεταμένες δειγματοληψίες πυρήνων ιζημάτων και τρισδιάστατες απεικονίσεις από αέρος, εστιάζοντας κυρίως στις λιμενολεκάνες του εσωτερικού λιμένα. Σκοπός των ερευνών ήταν να μελετηθεί η στρωματογραφία και η γεωμορφολογία των λιμενολεκάνων και των κανα-λιών που τις συνέδεαν ώστε να ανασυντεθεί η παλαιογεωγραφία της περιοχής. Η προκαταρκτική μελέτη των αποτελεσμάτων των γεωτρήσεων υποδεικνύει την ύπαρξη μίας ακόμα λιμενολεκάνης (Λιμενολεκάνη 4 - Harbour Basin 4) έκτασης περίπου 40.000 τετραγωνικών μέτρων μεταξύ των Μόλων 1 και 2 (L-M1 και L-M2) και παρέχει στοιχεία μέσω της χρονολόγησης των ιζημάτων για την επιβεβαίωση της χρήσης της λιμενολεκάνης 1 στους Ρωμαϊκούς χρόνους (μέσα του 1ου αι. μ.Χ).

Ερευνητικό πρόγραμμα

«Το λιμάνι της Κυλλήνης / Γλαρέντζας»

Το ερευνητικό πρόγραμμα «Το λιμάνι της Κυλλήνης / Γλαρέντζας» (2007-2017) έχει ως κύριο στόχο αφενός την τοπογραφική, αρχιτεκτονική και γεωφυσική έρευνα του λιμένα για την μελέτη των

καταλοίπων του λιμανιού των Σταυροφόρων (13ος-14ος αιώνας), αφετέρου την υποβρύχια ανασκαφική έρευνα για τον ακριβή εντοπισμό του αρχαίου λιμανιού της Κυλλήνης. Το πρόγραμμα αποτελεί επιστημονική συνεργασία της Εφορίας Εναλίων Αρχαιοτήτων και του Φινλανδικού Ινστιτούτου Αθηνών.

Ο βασικός ερευνητικός σκοπός του προγράμματος είναι η τοπογραφική και ιστορική μελέτη των λιμενικών λεκανών από την αρχαιότητα ως τον Μεσαίωνα: ερμηνευτική αναπαράσταση της λιμενικής ζώνης και τοπογραφικός εντοπισμός των λιμενικών λεκανών, αρχιτεκτονική μελέτη των λιμενικών εγκαταστάσεων (θέση, οχύρωση και μορφολογία), τεχνικές κατασκευής και τέλος, ιστορικό πλαίσιο της δημιουργίας του λιμανιού και κοινωνικό-οικονομικό πλαίσιο της εξέλιξής του ανά τους αιώνες.

Σε ό,τι αφορά τη διεπιστημονική προσέγγιση της μελέτης της λιμενικής ζώνης, ο στόχος της ενάλιας γεωαρχαιολογικής μελέτης είναι η παλαιογεωγραφική ανάπτυξη του παράκτιου περιβάλλοντος και της ακτογραμμής κατά την κλασική αρχαιότητα και τον Μεσαίωνα. Οι θαλάσσιες γεωφυσικές

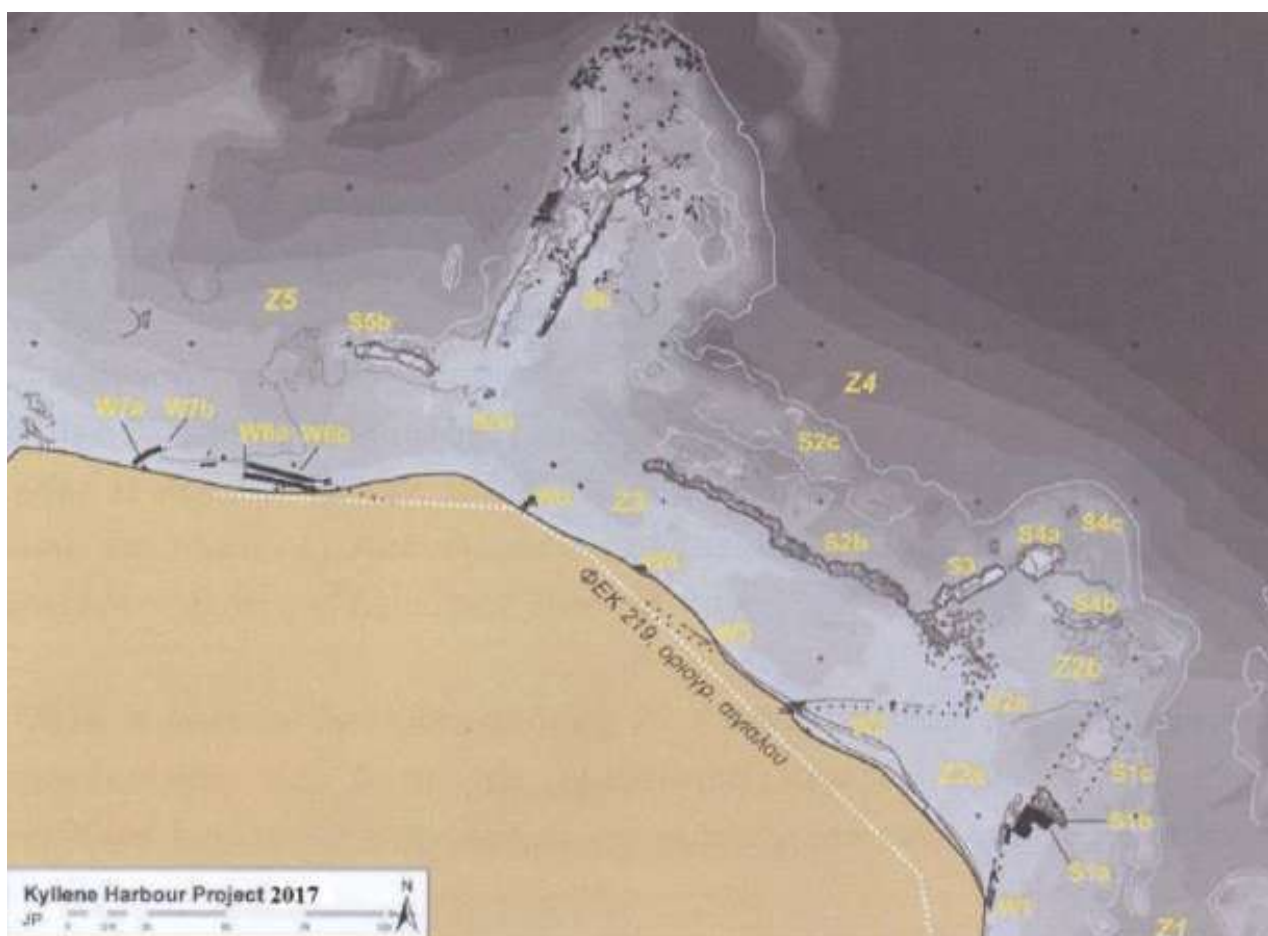
διασκοπήσεις πραγματοποιούνται σε συνεργασία με το Εργαστήριο Θαλάσσιας Γεωλογίας και Φυσικής Ωκεανογραφίας, του τμήματος Γεωλογίας του Πανεπιστημίου Πατρών, υπό τη διεύθυνση του Δρ Γ. Παπαθεοδώρου, ενώ υπεύθυνη της αρχαιο-περιβαλλοντικής μελέτης είναι η Δρ Μ. Γεραγά. Οι γεωμορφολογικές έρευνες πραγματοποιούνται σε συνεργασία με το τμήμα Γεωλογίας του Mainz, με επικεφαλής τον Dr. Andreas Vött.

Η υποβρύχια ανασκαφική έρευνα μελετά τη στρωματογραφία και την αποσαφήνιση ζητημάτων χρονολογικής συνάφειας των κατασκευών του μεσαιωνικού λιμένος της Γλαρέντζας και του αρχαίου λιμανιού της Κυλλήνης.

Με το πρόγραμμα του έτους 2017, που υλοποιήθηκε στο χρονικό διάστημα από 22 Αυγούστου έως 15 Σεπτεμβρίου με την αρωγή και την χορηγία του Δήμου Ανδραβίδας-Κυλλήνης και του Λιμενικού Ταμείου Κυλλήνης, ολοκληρώθηκε το δεκαετές

Κυλλήνη-Γλαρέντζα. Υποβρύχια ανασκαφικές εργασίες και καθαρισμοί (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

Υποθαλάσσιες έρευνες στο λιμάνι της Κυλλήνης/Γλαρέντζας (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

εγκεκριμένο ερευνητικό πρόγραμμα συνεργασίας κατά την διάρκεια του οποίου συνεχίστηκε η υποβρύχια ανασκαφική έρευνα και η διενέργεια τρισδιάστατης τοπογραφικής και φωτογραμμετρικής αποτύπωσης σε κατασκευές του αρχαίου και του μεσαιωνικού λιμένα της Κυλλήνης.

Τη διεύθυνση του προγράμματος έχει η ΕΕΑ δια της προϊσταμένης της Δρος Αγγελικής Γ. Σίμωσι,

με επιστημονικό υπεύθυνο πεδίου τον καταδυόμενο αρχαιολόγο της ΕΕΑ Διονύση Ευαγγελιστή, ενώ από πλευράς του Φινλανδικού Ινστιτούτου Αθηνών, ο Δρ Jari Pakkanen. Τέλος, την Κυριακή 10 Σεπτεμβρίου διενεργήθηκε ξενάγηση του κοινού στον χώρο της έρευνας, ενώ το πρόγραμμα παρουσιάστηκε στους φορείς και στους κατοίκους της περιοχής, στα πλαίσια των εκδηλώσεων «Κυλλήνια 2017» και σε εκδήλωση που οργάνωσε ο Δήμος Ανδραβίδας-Κυλλήνης.

Επιμέλεια
Δημήτρης Γαρουφαλής
Αρχαιολόγος

Κυλλήνη –Γλαρέντζα. Φωτογραμμετρικές αποτυπώσεις λιμενικών κατασκευών (φωτ. ΥΠΠΟΑ).